

“KİTAB-I DEDEM KORKUT” İLE ÇAĞDAŞ KIRGIZCADAKİ BAZI ORTAK KELİMELER HAKKINDA

Abdusselam ARVAS

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çankırı /
Türkiye

Anahtar Kelimeler: Kitab-ı Dedem Korkut, Türkiye Türkçesi, Kırgız Türkçesi, kültür, genetik benzerlik.

ÖZET

XV. asrın sonlarında yazıya geçirildiği söylenen “Kitab-ı Dedem Korkut” adlı eser, sadece Türk dilinin ve edebiyatının değil aynı zamanda Türk kültürünün de en önemli kaynaklarından biridir. Oğuz Türkçesiyle yazıya geçirildiği belirtilen bu eser, Anadolu dışında yaşayan diğer Türk halklarında da mevcuttur. Türkmen, Azeri, Gagauz gibi Oğuz gruplarında eserin kendisi mevcutken Kazak (Kıpçak), Özbek (Karluk), Altay (Sibirya) gibi Türk halklarında ise eserdeki Bamsı Beyrek boyu farklı isimlerle yaşamaktadır. Ayrıca Kazaklarda “Korkut Ata” adı altında anlatılar da kayda geçirilmiştir. Bununla birlikte Kazaklarda bağımsız bir destan olarak kaydedilen “Alpamıs”ın Özbeklerde “Alpomış”, Altaylarda “Alıp-Manaş” olduğu ve bunların prototipinin Bamsı Beyrek olabileceği de ifade edilmiştir. Hatta Kırgızlara ait olan “Manas Destanı”ndaki başkahraman Manas’ın “Kitab-ı Dedem Korkut”taki Bamsı Beyrek’le ilişkisi kurulmuştur. Ayrıca “Kitab-ı Dedem Korkut”ta geçen “Segrek” isminin, “Manas Destanı”ndaki “Sırgak” adlı kahramanın prototipi olduğu da ileri sürülmüştür. Bu bağlamda “Kitab-ı Dedem Korkut”, Türk destancılık geleneğinde bir merkez görevi üstlenebileceği gibi Türk lehçelerindeki kelimelerin kültürel açıdan mukayesesinde de temel bir kaynak olarak kullanılabilir. Özellikle de “atlı bozkır medeniyeti”nin en önemli temsilcilerinden olan Türk halklarının hayvancılık, akrabalık, organ terimleri bakımından mukayesesi değerli veriler ortaya koyacaktır. Bu noktada ise Türk halklarının genetik benzerlikleri devreye girecektir. Genetik benzerlik ise bilim adamlarının köken olarak aynı ırka dayalı olan toplumlar için kullandığı bir terimdir. Bu bildiride ise “Korkut Ata Kitebi” adıyla Kırgızcaya aktarılan eser de göz önünde bulundurulmak suretiyle Çağdaş Kırgız Türkçesi ile “Kitab-ı Dedem Korkut”taki ortak kelimeler tespit edilmeye ve bu kelimelerin kültürel arka planı hakkında bilgi verilmiştir.